

GENERALDIREKTØREN
DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK-0999 København C
T +45 3520 3040
www.dr.dk

Maria Rørbye Rønn

22. maj 2018

Du har den klaget over programmet 'Bagklog' på DR P1, som blev sendt den 24.marts 2018. Efter at redaktionen afviste din kritik den 17.april 2018, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og udarbejdet en indstilling til min afgørelse.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg har valgt at følge.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn
Generaldirektør

Kopi: Journalen

Jurachef Peter Skov

Etikchef Inger Bach

Redaktionschef Judith Skriver

Gennemgang af sagen

(i det følgende 'Klager') skrev til DR den 24. marts 2018 med en klage over programmet 'Bagklog.' Klager kritiserer, at programmets indslag om druk indeholdt en formulering, som klager fandt grænseoverskridende og injurierende. Værten Esben Kjær siger i programmet: *"Selv landets statsminister dingler rundt med en skid på, når han ikke tror, vi ser det."*

Klager videregiver sin klage til mig som lytterens og seernes redaktør, og klager supplerer med følgende: *"Når en medarbejder bruger DR til at give udtryk for sin egen personlige animositet, og fremsætter stærkt nedsættende bemærkninger om landets statsminister, må man, som det mindste, kunne forvente enten en dokumentation for den fremførte påstand eller at den pågældende giver en undskyldning i det næste program."*

Den 17. april 2018 svarer redaktionschef Judith Skriver følgende til klager:

"Bemærkningen om Lars Løkke Rasmussen faldt som en (i hvert fald forsøgt) morsom start på et indslag i programmet om unges og voksnes alkoholvaner i Danmark. Som du måske har noteret dig i øvrigt, så er programmet Bagklog på P1 et program som uge efter uge går til stregen, som benytter satiriske greb, som sætter på spidsen og provokerer. Derfor falder en bemærkning som den, der er faldet dig for brystet, i min verden indenfor programmets koncept.

Havde der derimod været tale om et mere klassisk/traditionelt nyheds- eller aktualitetsprogram, ville jeg være helt enig med dig. I det tilfælde ville bemærkningen være upassende.

Men netop fordi Bagklog på P1 har en anden opgave og også skal udfordre, provokere og være morsom og benytter sig af både satire og det underholdende – i kombination med ugens begivenheder – er bemærkningen acceptabel. Og af samme grund: fordi programmet benytter sig af satiriske greb og altid udfordrer og sætter ting på spidsen, stilles der ikke på samme vis som i et nyheds- og aktualitetsprogram krav til at dokumentere alle bemærkninger, der falder undervejs.

Jeg vil dog som nævnt drøfte din henvendelse med Esben Kjær, når han er tilbage fra sin ferie, så han bliver gjort opmærksom på, at selv bemærkninger, som er tænkt som morsomme eller satiriske, kan virke stødende på nogle lyttere. Det er nemlig ikke vores agt."

Klager er ikke tilfreds med svaret. Efter et par meningsudvekslinger og uddybninger mellem redaktionschefen og Klager, anker Klager sagen til mig med følgende begrundelse:

"Kære Jesper Termansen,

Jeg har fuld forståelse for, at Judith Skriver bakker op om sin medarbejder. Det er, i min optik, chefens opgave, og eventuelle uoverensstemmelser afklares efterfølgende internt.

Jeg opfatter imidlertid hendes svar som en bekræftelse på, at der ikke findes dokumentation for den fremsatte påstand.

DR har flere gange, i det sidste halve år, ihærdigt forsvaret sit renommé. Jeg tænker her, i første omgang, på den efterhånden berømte julekalender der forsvandt i den blå luft. I "Bagklog" hentede Espen Kjær seriens instruktør (idémand?) ind. Lotte Svendsen som ellers ikke er mundlam, og med et udseende der kan skræmme enhver rockerpræsident, var, selv for EK, bemærkeligt værdig tilbageholdende med at udtale sig om indhold, samt årsagen til at udsendelsen blev standset.

Blot blev det oplyst at Johanne Schmidt-Nielsen, var tænkt udnævnt til præsident, og HM Dronningen skulle flytte til Urbanplanen, alt sammen med venstrefløjens intellektuelle fyrtårn, Georg Metz, som fortæller! Om der var nogen der blev bange for at man kom til at ophidse Pia Kjærsgaard, lige før medieforhandlingerne, eller om DR ikke ønskede, endnu engang, at dokumenterer den politiske slagside som medievirksomheden er kendt for, er svært at vide, men alle har jo lov at gætte – og der blev ikke Jul i DR denne gang!

Nogenlunde på samme tidspunkt blev to friske unge journalister på en kanal jeg ikke har inde på min lille DAB, bremset i at indsamle historier der, må man forstå, ikke var helt "stuerene"! Jeg har ikke hørt hvad der blev sagt, men åbenbart har ledelsen ikke delt deres opfattelse af humor, og der blev grebet ind, før nogen blev krænket.

Der findes altså præcedens for at man griber ind, når man bliver bange for at DR kan komme i klemme, jeg er derfor spændt på, om samme moral også gælder når det går ud over mennesker der er værgeløse!

Min anke er, at selv om et program kan gå til "kanten", skal man stadig holde sig inde for injurielovgivningens rammer, og, såfremt der ikke findes dokumentation, skal påstanden:

"selv landets statsminister dingler rundt med en skid på, når han tror vi ikke ser det" trækkes tilbage, i samme program som den er fremsat, med en undskyldning til statsministeren.

Et udtryk som man igen og igen ser anvendt er "Fake News"! Da jeg er daglig læser af tyske aviser, foretrækker den betegnelse man bruger her: "Die Lügenpresse" og jeg håber ikke, at det er her vi skal ind regne DR."

Om programmet den 24. marts 2018

I teksten til det omtalte afsnit står der: "*Hver lørdag får Esben Kjær besøg af skiftende gæsteværter, der giver ugens nyheder med grovfilen. I denne uge er forfatteren Kirsten Thorup gæstevært.*

Blandt emnerne: Facebooks uansvarlige data-håndtering - vågner vi endelig op og holder op med at forære it-giganterne vores liv? Tolke-skandalen - er vi ligeglade med uduelighed i den offentlige sektor, så længe det kun rammer de brune? Den venstresnoede 68-generation stemmer i dag overraskende ofte på Dansk Folkeparti - er det 68'erne eller Dansk Folkeparti, der har solgt ud?"

Det omtalte afsnit af udsendelsen

På tidskoden 01:48.00 indleder værten Esben Kjær således: "*Nu skal vi til et indslag, der er så finkulturelt, at man vel nærmest kan sige, at det er det her, der binder os sammen som nation. (Musik. 'De glade sømænd.' Knap en bajer op.) ja, er der noget, der definerer os som nation, så er det vores druk, ja, selv landets statsminister dingler rundt med en ordentlig skid på, når han tror, at vi ikke kigger. Faktisk så drikker vi i en grad, at det nu er bevist, at dem, der ikke drikker alkohol, de har færre venner."*

DR's regler

Klagers påstand er, at P1 værtens bemærkning om statsministeren overskrider grænsen for injurier i Straffelovens forstand. Det kan jeg ikke afgøre, men Klagers påstand relaterer sig til DR's etiske retningslinjer for satire. Her står:

"Som et led i alsidighedsforpligtigelsen laver DR humoristiske, karikerende, parodierende og satiriske

programmer. Det er programmer, der bryder med normen, udfordrer grænserne og provokerer.

Det er afgørende, at satiren har afsæt i virkeligheden. Satiren skal spejle, forstørre eller tage afsæt i et

eksisterende fænomen, handling, holdning, person eller persontype.

Jo mere grovkornet satiren er, jo vigtigere er det, at der er en reel baggrund, så der ikke bliver tale om

ærekrænkelser eller racisme.

DR overvejer hvert program og udsendelse nøje og er opmærksom på:

- *at konteksten er klar og fremgår klart for seerne, lyttere og brugere*
- *ikke at være unødigt ondsksfuld eller ydmygende over for en person eller en gruppe*
- *at visse grupper eller emner kræver ekstra overvejelser. Det gælder fx, når satiren rettes mod minoriteter eller er baseret på race eller religion*

- *at arkivstof, hvor der indgår ikke-offentlige personer, normalt ikke kan anvendes uden skriftligt samtykke samt*
  - *at satirens genstand kan blive unødigt eksponeret, når satire-indslag genbruges i udsendelser og/eller interaktive medier over længere perioder.*
- Hvis mennesker, der ikke i anden sammenhæng har været eksponeret i medierne, optræder som medvirkende i satire, skal der altid give tydeligt samtykke til medvirken. Medvirkende defineres i den sammenhæng som personer, der er i kameraets fokus og er tydeligt genkendelige. Ved brug af skjulte optagelser i underholdningsprogrammer eller satire kræves ligeledes de medvirkendes samtykke før offentliggørelse. Det gælder, selv om de medvirkende sløres og anonymiseres.*
- I disse genrer stilles ikke krav om væsentlig samfundsmæssig interesse. Der kræves dog stadigvæk toleddet direktørgodkendelse."*

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

Klagers henvendelser rummer forhold, som jeg er afskåret fra at bedømme. Det ligger uden for mit kompetenceområde at tage stilling til redaktionelle overvejelser i DR, herunder programmer der måtte have været planlagt, men ikke bragt. Blandt andet DR's overvejelser i forhold til ikke at sende en planlagt satirisk julekalender.

DR skal holde sig inden for loven, og jeg opfatter bestemmelserne i DR's etik om satire og advarslen mod ærekrænkelser sådan, at DR ikke bevidst må stile efter at fremsætte udtalelser, der overtræder Straffelovens bestemmelser om freds- og ærekrænkelser/injurier.

Der vil altid være en usikkerhed forbundet hermed, og det er i sidste ende kun en domstol, der kan tage autoritativt stilling til, hvorvidt en udtalelse var ulovlig eller det modsatte.

Det, som DR kan og skal i henhold til etikken, er at *overveje*, hvorvidt en markant udtalelse kan tænkes at være i strid med lovgivningen og dermed krænkende over for en person. Det er ikke i sig selv i strid med DR's etiske overvejelser at fremsætte krænkende udtalelser, da det kan forekomme som led i satire eller markante værter optræden i programmer. Fornærmelse og krænkelse kan være en konsekvens af satire.

Men det kræver altid en konkret overvejelse af udtalelser af den karakter, og herunder skal DR's medarbejdere og redaktører overveje og vurdere, om en udtalelse kan være så skarp, at den kan være en overtrædelse af Straffeloven.

I sagens natur er humor og satire meget vanskeligt at sætte på formel, men Straffeloven opererer med definitioner og sondringer i forhold til ærekrænkelser, som skal fremme en stillingtagen, der forsøger på et mere tilstræbt objektivt grundlag at hæve sig over den personlige holdning og smag.

Det er ud fra den overvejelse, at jeg ser til Straffelovens sondringer i det følgende. .
Navnlig har jeg undersøgt Straffelovrådets nylige betænkning om freds- og ærekrænkelser fra 2017.¹

Her foretages der en beskrivelse af afvejningen af hensynet til medierne, ytringsfriheden over for borgerens krav på beskyttelse.

Jeg vil derfor i det følgende koncentrere mig om det, der er hovedsagen i forhold til DR's etik: Var værten, Esben Kjær's, udtalelse om statsminister Lars Løkke Rasmussen over stregen for, hvad værten i det pågældende program kunne tillade sig at udtrykke?

Programmet har som selvdefineret formål at "gå til stregen" og bruge satiriske greb. Det er hvad redaktionschef Judith Skriver giver udtryk for i sit svar til Klager. Programmet griber fat i nogle aktuelle begivenheder og sætter dem til debat i en skarp, humoristisk tone.

DR's værter må som hovedregel ikke fremsætte egne holdninger, med mindre det sker som led i deres arbejde. I DR's etiske regelsæt for ytringer som DR-ansat, står der: *"Du må ikke i dit arbejde skilte med eller propagandere for egne holdninger, medmindre det sker som led i et redaktionelt koncept med holdningsbårne værter."* Det er tilfældet med Esben Kjær i 'Bagklog.' Dermed har værten en helt anden rolle end eksempelvis DR's værter inden for nyhedsformidling i TV Avisen eller Radioavisen. Værten er valgt ud fra sine skarpe og satiriske kommentarer, og det ligger i hans opdrag at handle ud fra det i programmet.

'Bagklog' benytter sig af satiriske elementer. Af DR's egne regler fremgår det, at satiren skal have bund i virkelige hændelser, og jo mere grovkornet satiren er, jo større krav stiller det til, at satiren har baggrund i virkelige hændelser, så der ikke bliver tale om ærekrænkelser eller racisme. Igen er det her underforstået i DR's tekst, at ytringerne skal holde sig inden for lovgivningen.

¹ Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser. Betænkning nummer 1563, 2017

Den pågældende bemærkning må forstås sådan, at værten Esben Kjær antyder, at Lars Løkke Rasmussen er beruset, når han er i private sammenhænge og uden for offentligheden.

- Udtalelsen vedrører statsministerens private forhold
- Udtalelsen er oplæg til en bredere diskussion med programmets gæst (forfatteren Kirsten Thorup) om den danske alkoholkultur.
- Værten fremsætter en konkret påstand – og ikke en værdidom – om statsministeren, som værten ikke fører sandhedsbevis for.
- Værtens kommentar er fremsat i et program, som tydeligt har deklareret, at værten bruger satire og fremsætter personlige og skarpe kommentarer.

Der er her en række omstændigheder, som skal vejes i forhold til hinanden.

Injurielovgivningen, den forurettedes rolle og udsagnets karakter.

Der er på den ene side tale om en nedsættende påstand, der vedrører en konkret persons privatliv. Der er ganske vist tale om en meget kendt politiker – nemlig statsministeren – men selv statsministre har også krav på en form for privat beskyttelse. Det kunne tale for, at værten gik for langt.

Bemærkningen her må forstås sådan, at værten mener og påstår, at statsministeren er beruset, når han er privat og uden for offentlighedens syn.

I Straffelovens § paragraf 267 om injurier opereres der med to former. Der er dels "fornærmelige ord og handlinger", også kaldet ringeagtsytringer. Dels "sigtelser", hvilket betyder krænkende beskyldninger.²

En "sigtelse" er en påstand, der fremstår som en kendsgerning, der enten er sand eller falsk.

Værten fører ikke nogen form for bevis for det udsagn, han fremsætter i 'Bagklog.' På den anden side er 'Bagklog' et program, som klart deklarerer, at programmets vært går til stregen, og værten på skarp facon fremsætter sine egne kommentarer til de emner, der er i spil. Konteksten er derved klar.

Der er i domspraksis et meget snævert område for at begrænse journalisters ytringer i samfundsanliggender. Journalister har større frihedsgrader ikke mindst fordi, at medierne i et demokratisk samfund har en vagthundefunktion. Omvendt er der også domme, som viser, at der kræves et stærkere faktisk grundlag og/eller samfundsmæssig interesse for at berettigede præcise beskyldninger om konkrete, strafbare forhold end for at berettigede mere generelle krænkende udsagn.³

Esben Kjærs udsagn drejer sig ikke om en beskyldning om et strafbart forhold.

Udtalelsen kan ikke siges at høre entydigt til i hverken den ene eller anden kategori. Forlader jeg juraen og ser på DR's egne bestemmelser, så står der, at satiren ikke må være unødigt ondskabsfuld eller ydmygende over for en person eller en gruppe.

² Mediejura, Oluf Jørgensen, Ajour, 2013, p. 241

³ Straffelovrådet p. 138

Det unødige kommer efter min opfattelse ind, hvis den personlige ydmygelse, som ligger i krænkelsen, ingen relevans har i forhold til det samfundsemne, der beskrives i programmet. Esben Kjær og Bagklog havde fat i et emne af høj samfundsmæssig relevans. Der var tale om et program, som erklæret går til stregen og tillader værten en meget personlig, satirisk stil. Hvis Esben Kjærs påstand om statsministeren er sand, har den relevans for emnet, da statsministeren indtager en central position også som rollemodel i samfundet. Omvendt kunne 'Bagklog' godt beskrive emnet 'danskernes druk' uden at trække statsministeren ind i det, navnlig da der er tale om en nedsættende karakteristik af en politiker, som der ikke føres nogen form for sandhedsbevis for i udsendelsen.

Sagen gør det atter engang værd at erindre om, at selv om grænserne for ytringer og navnlig satiriske bør være meget rummelige, findes der netop grænser, da også politikere er individer, som i et vist omfang har krav på et privatliv og en beskyttelse. Det kan være berettiget at komme med endog grove udtalelser, men formålet med en personlig krænkende udtalelse bør være tænkt nøje igennem og klart motiveret, inden den fremsættes. En henvisning til satiriske elementer er ikke i sig selv begrundelse nok til at fremsætte krænkende udtalelser.

Det er min opfattelse, at udtalelsen var grov og ville have været over stregen forstået som i strid med DR's etiske regler for satire, såfremt der havde været tale om en almindelig borger. Selv om der var tale om et program med satiriske greb og en skarp tone, var det en udokumenteret og negativ udtalelse om en konkret person. Men eftersom der netop ikke er tale om en almindelig borger, men derimod en meget højprofileret politiker, og der gælder videre grænser for ytringer i forhold til disse, var det en udtalelse til kanten, men ikke over kanten i forhold til den rummelighed og ytringsfrihed, som politisk satire i DR skal kunne have. Som Straffelovrådet er inde på, lægger den europæiske menneskeretsdomstol stor vægt på mediernes udstrakte ytringsfrihed i samfundsrelevante anliggender.

Udtalelsen var ikke fremsat umotiveret, men som – om end temmelig grovkornet – forsøg på en satirisk indledning til et seriøst emne om danskernes alkoholkultur. Jeg opfatter redaktionschef Judith Skrivners bemærkninger sådan, at redaktionen også var klar over, at udtalelsen gik lige til grænsen.

Konklusion og sammenfatning

DR-værten i P1 Bagklog fremkom med en nedsættende og udokumenteret udtalelse om regeringens øverste repræsentant, da han i programmet den 24. marts 2018 som

optakt til et indslag om danskernes druk udtalte: *"Selv landets statsminister dingler rundt med en skid på, når han tror vi ikke ser det."*

Havde der været tale om en almindelig borger, var udtalelsen over strengen set i forhold til DR's etiske retningslinjer for satire, men ud fra en samlet bedømmelse var det ikke tilfældet her, da der var tale om en satirisk bemærkning fremsat om en politiker i en samfundsrelevant debat. Der er videre rammer for mediers ytringer – herunder satiriske – end de regler, der gælder i almindelighed, og navnlig i forhold til politikere, da medierne har en kontrollerende funktion. Værtens bemærkning var personligt krænkende, og uden at værten førte bevis for rigtigheden, men udtalelsen blev fremsat som led i en samfundsrelevant debat om danskernes alkoholvaner, og programmet var tydeligt i sin kontrakt med lytterne om, at værten bruger satiriske elementer og har en meget personlig og skarp stil.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 18. maj 2018

